

TIESU EKSPERTU PADOME

Antonijas iela 6, Rīga, LV-1010, tālrunis: 67517734, fakss: 67063840
e-pasts: tiesueksperti@ta.gov.lv

Rīgā

Tiesu ekspertu ētikas kodekss

Izdots saskaņā ar
Tiesu ekspertu likuma
18.panta pirmās daļas 7.punktu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Tiesu ekspertu ētikas kodekss (turpmāk - kodekss) nosaka Tiesu ekspertu likumā noteiktajā kārtībā sertificētu tiesu ekspertu (turpmāk - eksperts) profesionālās ētikas un uzvedības pamatprincipus, kodeksa normu pārkāpumu izskatīšanu un kodeksa izpildi.

2. Kodeksa mērķis ir sekmēt ekspertu darbības lietderību sabiedrībai, veicināt ekspertu godprātību un likumīgu darbību, novērst nevēlamu ietekmi uz savām vai citu personu tiesībām un likumīgajām interesēm, veidot pozitīvu sabiedrības priekšstatu par ekspertu darbības mērķi, nozīmi un kvalitāti, kā arī iespēju robežās dod ieguldījumu eksperta profesijas pilnveidošanā, to regulējošo tiesību normu uzlabošanā.

II. Ētiskas rīcības pamatprincipi

3. Eksperts, pildot profesionālos pienākumus:

3.1. rīkojas godprātīgi, atbildīgi un objektīvi, neizrādot un neradot nevienam īpašu labvēlību;

3.2. ir patstāvīgs, neatkarīgs un neitrāls, norobežojoties no personiskajām interesēm vai jebkādas ārējas ietekmes, rīkojoties vienīgi saskaņā ar spēkā esošiem normatīvajiem aktiem, vispārējiem tiesību principiem un ētikas normām;

3.3. rīkojas neatkarīgi no jebkuras personas, politiskās partijas, reģistrētas vai neregistrētas organizācijas vai grupas interesēm vai nostādņēm, kā arī nepakļaujoties bailēm no citas personas ietekmes vai kritikas;

3.4. izturas pieklājīgi saskarsmē ar citiem, neizrādot augstprātību, autoritārismu, neaizskarot citu cilvēku privātumu un ļaunprātīgi neizmantojot uzticēšanos, bet uzklaudot citu cilvēku viedokli un sniedzot nepieciešamo palīdzību un atbalstu.

4. Eksperts velta visas pūles un zināšanas savu profesionālo pienākumu veikšanai labākajā kvalitātē atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Ja ekspertīzes vai ārpus procesuālās izpētes (turpmāk – ekspertīzes) gaitā nav iegūti pietiekami skaidri un pilnīgi dati kategoriska secinājuma izdarīšanai, bet tos varētu iegūt, veicot papildu izpēti, eksperts par to informē ekspertīzes noteicēju. Eksperts neizdara kategorisku secinājumu ekspertīzē, ja iegūtie dati nav pietiekami izteikti, skaidri un pilnīgi kategoriskam secinājumam, kā arī gadījumos, ja pastāv kaut kādi apstākļi, kas traucē kvalitatīvas izpētes veikšanu.

5. Eksperts pastāvīgi rūpējas par savas profesionālās kvalifikācijas izaugsmi, profesionālajā darbībā nepieciešamo prasmju un iemaņu, kā arī savu intelektuālo, psihoemocionālo, komunikācijas un radošo spēju izkopšanu un profesionālās pieredzes bagātināšanu.

6. Eksperts veido savu ikdienas uzvedību, starppersonu saskarsmi un ārējo tēlu tā, lai tas neapkaunotu ekspertu, neaizskartu citas personas godu un cieņu, neradītu šaubas par eksperta objektīvu un kvalitatīvu pienākumu pildīšanu un neradītu diskreditējošus apstākļus, kas var būt izmantoti, lai ietekmētu ekspertu vai citu personu.

7. Eksperts veic ekspertīzi tikai savas kompetences robežās, ekspertīzes noteikšanas gaitā sniedzot tās noteicējam skaidru informāciju par savu kompetenci.

8. Eksperts ekspertīzē izmanto ekspertu praksē aprobētas, kalibrētas un verificētas iekārtas un Tiesu ekspertu padomē reģistrētas metodes, nodrošinot izpētes datu saglabāšanu.
9. Pēc ekspertīzes noteicēja pieprasījuma, eksperts izskaidro veiktās ekspertīzes apstākļus, gaitu un rezultātus, nodrošinot iespēju iepazīties ar avotiem, kur izklāstīts pielietotās metodes zinātniskais pamatojums.
10. Veicot ekspertīzi, un kodeksa 9.punktā minētā skaidrojuma sniegšanas laikā eksperts atturas no savas kompetences pārkāpšanas, kā arī no lietas apstākļu juridisko aspektu vērtēšanas vai izteikumiem par lietas iespējamo iznākumu.
11. Eksperts pieprasa tikai to informāciju, kas nepieciešama viņam uzdotās ekspertīzes veikšanai.
12. Eksperts neizsaka publiski vērtējumu par citu ekspertu profesionālo kvalifikāciju un darbību, tai skaitā veikto ekspertīzi.
13. Eksperts ievēro konfidencialitāti par visu informāciju, ko ieguvis, pildot savus profesionālos pienākumus, izņemot gadījumus, ja normatīvajos aktos noteikts pienākums informāciju atklāt. Eksperts drīkst ekspertīzes rezultātus izmantot tikai statistiskiem un zinātniskiem nolūkiem, nesaistot tos ar ekspertīzes noteicēja, ekspertīzei pakļautās vai citas lietā iesaistītās personas identitāti.
14. Par veikto darbu ekspertīzes izdarīšanā eksperts saņem apmaksu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.
15. Saistībā ar ekspertīzes veikšanu eksperts nedrīkst pieņemt jebkādu dāvanu, pakalpojumu, aizdevumu vai atlīdzības apsolījumu, kas varētu jebkādi ietekmēt izdarīto secinājumu vai profesionālo pienākumu izpildi. Eksperts nerada situāciju, kad ekspertīzē izdarīto secinājumu vai profesionālo pienākumu izpildi var ietekmēt kaut kāda labuma iegūšanas iespēja vai jebkādi citi apstākļi, kas var mazināt eksperta objektivitāti.
16. Eksperts nedrīkst ar vārdiem vai rīcību radīt priekšstatu par savu neobjektivitāti vai neiecietību pret jebkuru lietā iesaistīto personu. Eksperts nedrīkst personai uzdot aizskaroša rakstura jautājumus ekspertīzē vai tās sagatavošanas gaitā (izņemot gadījumus, ja ekspertīzē nav uzdots tieši tāds risināmais uzdevums). Eksperts ir iecietīgs un pieklājīgs pret visām personām, ar kurām saskaras profesionālajā darbībā. Eksperts atturas izrādīt jebkādu subjektīvu attieksmi pret ekspertējamo personu.
17. Eksperts neizsaka pieļāvumus par iespējamo rezultātu veicamajā ekspertīzē, kā arī savu viedokli par izmeklējamās vai izskatāmās lietas versijām vai perspektīvām, kurā veic ekspertīzi.
18. Piedaloties lietas izskatīšanā tiesā, eksperts bez ierunām pakļaujas tiesneša norādījumiem un tiesas lēmumiem. Eksperta runa ir lietišķa un viņš nedrīkst apzināti izteikt nekādus komentārus par iespējamo tiesvedības rezultātu. Eksperts nepieļauj pat šķietamu iespēju nostāties kādā pusē.
19. Eksperts rakstiskos un mutiskos paziņojumus plašsaziņas līdzekļos un publiskās runās sniedz, apzinoties, ka tās var tikt vērtētas kā eksperta objektivitātes un profesionālās kvalifikācijas indikators. Eksperts neizplata un neveicina tādas informācijas publicēšanu, kas ietver acīmredzami maldinošus apgalvojumus par ekspertīzes metodi vai eksperta profesionālo darbību.
20. Eksperts savu amatu, valsts mantu, procesuālo statusu, kā arī profesionālajā darbībā iegūto ar likumu aizsargāto vai privāto informāciju izmanto tikai sabiedrības interesēs.
21. Eksperts, izpildot pavēles vai rīkojumus, ko saņēmis no augstāk stāvošas amatpersonas, ir personīgi atbildīgs par savu rīcību. Ja pavēle vai rīkojums ir prettiesisks, valsts tiesu eksperts par to ziņo iestādes augstākai amatpersonai, bet privātais tiesu eksperts - Tiesu ekspertu padomei.
22. Eksperts ziņo augstākai amatpersonai vai procesa virzītājam lietā, kurā noteikta ekspertīze, par interešu konflikta rašanos.
23. Eksperts informē augstāko amatpersonu vai kompetento iestādi par jebkuru korupcijas vai korupcijas mēģinājuma gadījumu.

III. Ētikas kodeksa normu pārkāpumu izskatīšana

24. Ētikas normu ievērošanu izvērtē Tiesu ekspertu padomes izveidota Ētikas komisija (turpmāk - komisija).
25. Komisijas sastāvu apstiprina Tiesu ekspertu padome uz vienu gadu. Komisijas sastāvā iekļauj trīs ekspertus, kuru profesionālā darbība izpelnījusies vispārēju ekspertu cieņu.
26. Komisijas priekšsēdētāju komisijas locekļi ievēl ar balsu vairākumu no sava vidus.

27. Komisijas sēdi sasauc komisijas priekšsēdētājs ne vēlāk kā trīs darbdienu laikā pēc sūdzības vai iesnieguma saņemšanas, informējot par to pārējos komisijas locekļus personīgi vai nosūtot paziņojumu elektroniski ne vēlāk kā divas darbdienu pirms sēdes.

28. Komisija ir lemttiesīga, ja tās sēdē piedalās visi komisijas locekļi. Komisijas sēdi vada komisijas priekšsēdētājs.

29. Komisija, saglabājot konfidencialitāti, 10 darbdienu laikā pēc sūdzības vai iesnieguma saņemšanas izskata un pieņem lēmumu.

30. Komisija var lūgt iesniedzēju, ekspertu, par kuru iesniegta sūdzība vai iesniegums, kā arī citu personu sniegt informāciju vai skaidrojumu par apstākļiem, kas saistīti ar izvērtējamo jautājumu.

31. Ekspertam, par kuru iesniegta sūdzība vai iesniegums, ir tiesības sniegt paskaidrojumu komisijai un izteikt viedokli par sūdzībā minētiem apstākļiem.

32. Komisijas sēdes ir slēgtas. Komisija var uzaicināt uz sēdi ar risināmo jautājumu saistītu personu sniegt savu viedokli vai skaidrojumu.

33. Sēdes tiek protokolētas. Ar protokolu ir tiesības iepazīties ekspertam, par kuru iesniegta sūdzība un Tiesu ekspertu padomes locekļiem.

34. Komisija ar balsu vairākumu, atklāti balsojot, pieņem lēmumu par konkrētas kodeksa uzvedības normas pārkāpuma faktu.

35. Komisija lēmumu kopā ar izskatītajiem dokumentiem iesniedz Tiesu ekspertu padomei. Komisijas lēmumam ir ieteikuma raksturs.

36. Lēmumu par rīcību kodeksā noteikto normu pārkāpuma gadījumā pieņem Tiesu ekspertu padome, ņemot vērā šī kodeksa 34.punktā minēto komisijas lēmumu.

37. Ja eksperta rīcība ir pretrunā ar kodeksā noteiktajām normām, Tiesu ekspertu padome var uzsākt disciplināratbildības izvērtēšanu.

IV. Kodeksa izpilde

38. Kodekss ir saistošs visiem ekspertiem.

39. Katrs eksperts ar savu parakstu uz kodeksam pievienotās parakstu lapas apliecina, ka ir iepazinies ar kodeksu un apņemas ievērot tajā noteikto.

40. Katrs eksperts cenšas novērst un nepieļaut kodeksā noteikto prasību pārkāpšanu.

41. Situācijās, kas nav minētas šajā kodeksā, eksperts rīkojas tā, lai sabiedrībai nerastos šaubas par eksperta objektivitāti un profesionālās darbības atbilstību tiesību normām.

42. Kodeksa normas eksperti lieto kā vadlīnijas gan profesionālajā darbībā, gan ārpus tās, vienlaikus ievērojot normatīvo aktu prasības.

43. Kodekss apstiprināts Tiesu ekspertu padomes 2017.gada 12.oktobra sēdē.

Tiesu ekspertu padomes
priekšsēdētāja

M.Čentoricka